

MONITA SECRETA
Jesuiternes hemmelige instrukser
(Efter den latinske originaltekst fra 1614)

Fortale

Disse private forholdsregler skal superiorerne omhyggeligt opbevare og beholde hos sig. De skal kun meddele dem til få af professerne [de, der har aflagt ordensløftet] og kun lade ikke-professerne få enkelte ting at vide deraf, og naturligvis kun, når dette kan være til fordel for Ordenen. Det skal oven i købet ske under tavsheds segl, og som om forskrifterne ikke var forfattede af en anden, men fremgåede af meddelerens egen erfaring.

Da mange professorer er inde i disse hemmelige instrukser, har Ordenen allerede fra første færd søgt at forhindre, at en indviet gik over til en anden orden, dog med undtagelse af Karteuserordenen på grund af dens evigt afsondrede levevis og ubrydelige tavshed. Dette har den Hellige Fader stadfæstet.

Man skal i det hele taget passe på, at disse forholdsregler ikke falder i hænderne på fremmede, da disse vil fortolke dem forkert, fordi de er misundelige på vor Orden.

Skulle det imidlertid ske (Gud forbyde det!), skal man nægte, at de er udtryk for vor Ordens mening, og herom skal de af vore ordensbrødre vidne, om hvilke man med bestemthed ved, at de er ubekendte med disse instrukser. Der skal forelægges dem vore almindelige instrukser, såvel trykte som skrevne forordninger og regler.

Superiorerne skal også til stadighed forsigtigt og med ængstelig omhu undersøge, om ikke disse instrukser skulle være meddelte nogen fremmed fra vor side. Ingen skal heller til eget eller andres brug afskrive reglerne eller lade dem afskrive, med mindre det sker med Ordensgeneralens eller en provinsforstanders vidende.

Hvis man tvivler på, om en eller anden kan tie med så dyb en hemmelighed, skal man bilde ham det modsatte ind og lade ham gå.

Kapitel 1

Hvorledes Ordenen skal forholde sig, når den slår sig ned et nyt sted

1. Det vil bidrage betydeligt til at vinde stedets beboere at forklare, hvad der er Ordenens formål, således som det foreskrives af reglerne. Heri hedder det, at Ordenen af al evne skal søge at fremme såvel næstens som sit eget vel. Man skal derfor kunne påtage sig den laveste gerning på hospitalerne, man skal besøge fattige og bedrøvede såvel som fanger, man skal beredvilligt og upartisk høre skriftemål, for at de af egnens beboere, der har noget at sige, ved synet af denne uvante barmhjertighed mod alle og alt det nye kan komme til at elske og beundre vore folk.
2. Alle skal være betænkte på beskedent og samvittighedsfuldt at skaffe sig mulighed for at virke for Ordenen. Alle skal gøre sig umage for at vinde både de gejstlige og verdslige personer, hvis støtte man trænger til, men især de gejstliges.
3. Man skal også besøge fjernere liggende steder. Her kan man modtage almisser, om de også er nok så små, efter at have fremført, hvor fattige vi er. Derpå skal man give almisserne til andre fattige til opbyggelse for dem, der endnu ikke kender Ordenen, så de kan blive så meget desto mere gavmilde mod os.
4. Alle skal synes besjælede af den samme ånd, og for at ensartethed - trods den store forskel, der er i karaktererne - kan støtte den enkelte, skal alle anlægge sig den samme ydre optræden. Hvem der handler anderledes, skal udvises som ubrugelig og skadelig.
5. I begyndelsen skal vore folk vogte sig for at købe grunde, men når de køber sådanne, fordi de ligger gunstigt for os, skal det ske i gode og fortrolige venners navn. For at vor fattigdom kan træde desto tydeligere frem, skal de godser, som ligger nær de steder, hvor vi har kollegier, af provinsforstanderne tildeles fjerntliggende kollegier. Følgen heraf vil være, at hverken fyrster eller myndigheder nogen sinde kan vide rigtig besked med Ordenens indtægter.
6. Vore folk skal, når de har til hensigt at grundlægge et blivende kollegium, kun drage til de rige byer; thi det er Ordenens formål at efterligne Kristus, vor Frelser, og han opholdt sig hovedsageligt i Jerusalem og besøgte kun på gennemrejse andre, mindre vigtige steder.
7. De største summer skal man altid søge at få afpresset enkerne, idet man atter og atter indprenter dem vor store trang.
8. I hver enkelt provins skal kun provinsforstanderen nøje kende indkomsternes størrelse. Men hvad skatkammeret i Rom indeholder, skal være en dyb, hellig hemmelighed.
9. Vore folk skal prædike og overalt i deres samtaler udtale, at de er kommet for at undervise ungdommen og for at hjælpe folk, at de gør det alt sammen gratis og uden persons anseelse, samt at de ikke er til byrde for samfundet som de andre gejstlige ordener.

Kapitel 2

Hvorledes Ordensfædrene skal skaffe sig fyrsternes, stormændenes og de mest betydelige personers fortrolige venskab og bevare det.

1. Man skal navnlig gøre sig umage for overalt at vinde fyrsternes og de mest betydelige personers ører og hjerte, for at ingen vil vove at sætte sig op imod os, men tværtimod alle kan tvinges til at blive afhængige af os.
2. Men eftersom erfaringen viser, at fyrster og rangspersoner især viser sig velvillige over for gejstlige, der lukker øjnene for deres dårlige handlinger og snarere vender disse om til noget godt, for eksempel i det tilfælde, at nogen har til hensigt at indgå ægteskab med mere eller mindre nære slægtninge eller lignende, skal man opmuntre dem, som søger at opnå dette eller noget tilsvarende, idet man fremfører for dem, at den slags tilladelser let fås hos paven med os som mellemmand. Og paven vil give tilladelsen, når det bliver forklaret, hvad grunden er, når lignende tilfælde bliver nævnt, og når gunstige udtalelser anføres, idet man til stadighed angiver, at det er hensigten at virke for det almene vel og til Guds forherligelse, hvilket jo også er Ordenens formål.
3. På samme måde skal man gå frem, når en fyrste står i begreb med at foretage sig noget, som ikke er lige behageligt for alle de store herrer. Man skal nemlig opmuntre og tilskynde ham dertil. De andre skal man bevæge til at rette sig efter ham og ikke sige ham imod, dog kun i almindelige vendinger og uden at indlade sig på enkeltheder, for at man ikke, dersom sagen får et uheldigt udfald, kan skyde skylden på Ordenen. Og skulle en sådan handlemåde en eller anden gang blive misbilliget, da skal man anføre helt andre forskrifter, der indeholder et totalt forbud desangående, og man skal benytte sig af bestemte fædres betydelige anseelse, om hvem det er sikkert, at disse instrukser er dem ubekendte, og som også kan aflægge ed på, at Ordenen er genstand for bagvaskelse med hensyn til de beskyldninger, man retter mod den.
4. Det vil i ikke ringe grad bidrage til at vinde fyrsterne, hvis vore folk med snilde og med tredje mands bistand indynder sig, når talen er om på fyrsternes vegne at overtage ærefulde og med indflydelse forbundne gesandtskaber hos andre fyrster eller konger, især hos paven og de mægtige monarker. Ved sådanne lejligheder vil de kunne anbefale sig selv og Ordenen, hvorfor kun dygtige folk, besjælede af brændende nidkærhed, skal bestemmes dertil.
5. Man skal især vinde fyrsternes yndlinge og de tjenere, de viser fortrolighed, for det meste ved hjælp af smågaver og forskellige venlige opmærksomheder, for at de kan underrette os om fyrsternes og stormændenes luner og tilbøjeligheder. Så vil Ordenen let kunne tilpasse sig disse.
6. Erfaringen har også lært, hvor megen nytte Ordenen har haft af at befatte sig med at stifte ægteskaber mellem fyrstelige personer, således i det østrigske hus, i andre kongeriger, i Frankrig, i Polen osv., såvel som i de forskellige hertugdømmer. Derfor skal man til en ægte-skabelig forbindelse klogeligt foreslå dertil udvalgte personer, der står i et venskabeligt og fortroligt forhold til slægtninge eller venner af vore folk.
7. Fyrstinder vindes lettest gennem kammerjomfruerne, derfor må man vinde disses venskab på enhver måde, thi således vil vejen stå os åben til alle familieanliggender, selv de mest hemmelige.

8. I styringen af fornemme personers samvittighed vil vore skriftefædre i modsætning til andre gejstlige slutte sig til de forfatteres mening, der giver samvittigheden et temmeligt vidt spillerum, således at de omtalte fornemme personer forlader disse og bliver afhængige udelukkende af vor ledelse og vore råd.

9. Såvel fyrster som prælater og alle andre personer, der kan yde Ordenen særlige gunstbevisninger, bør gøres delagtige i alle de fordele, der følger af at tilhøre Ordenen, efter at man først har antydnet for dem, hvilken stor betydning det er at blive foretrukket.

10. Man skal endvidere forsigtigt og klogt gøre opmærksom på den store magt, Ordenen besidder i sammenligning med andre præster eller gejstlige med hensyn til absolution selv i ganske særlige tilfælde, ligeså med hensyn til uddeling af dispensation for fasten, indgåelse af og løsning fra gældsforhold, ægteskabshindringer og andre kendte forhold. Følgen vil blive, at særdeles mange tager deres tilflugt til os og kommer til at stå i afhængighedsforhold til os.

11. Man skal indbyde disse mennesker til forsamlinger, selskabelige møder, taler, forhandlinger, deklamationer osv. Her skal man vise dem ære med digte og skrevne afhandlinger. Man skal ved passende lejligheder indbyde dem til gæstebud og på forskellig måde vise dem opmærksomhed.

12. Fjendtligheder og stridigheder mellem de store skal vi søge at drage ind under vort område og bilægge. Således vil vi lidt efter lidt trænge ind i deres dybeste hemmeligheder og binde begge parter til os.

13. Når et menneske, der endnu ikke står vor Orden videre nær, er i en monarks eller fyrstes tjeneste, skal man sørge for, at han enten af vore folk eller - og hellere det - af andre bliver vundet til ven og fortrolig af Ordenen, idet man giver ham løfter og håb om gunstbevisninger og forfremmelse, som man vil skaffe ham hos vedkommende fyrste.

14. Alle skal vogte sig for til nogen at anbefale personer, der af en hvilken som helst grund er blevet udelukkede af Ordenen, eller hjælpe dem frem, og navnlig ikke dem, der frivilligt har ønsket at træde ud. Disse personer nærer nemlig altid et uforsonligt had til Ordenen, hvor meget de end skjuler det.

15. Endelig skal alle med ængstelig omhu arbejde på at vinde fyrsterne og stedets stormænd og øvrighed i en sådan grad, at disse, selv imod deres egen familie, slægt og venner, trofast og energisk vil træde i skranken for os, når lejlighed byder sig.

Kapitel 3

Hvorledes skal Ordenen forholde sig over for dem, der har stor indflydelse i staten og uden at være rige dog på anden vis kan være til nytte?

1. Foruden det ovenfor anførte, der jo som godt som alt sammen kan anvendes over for den her omtalte slags mennesker, skal man endvidere sikre sig disses gunst imod vore fjender.
2. Man skal benytte sig af deres anseelse, klogskab og råd ved opkøb af godser og ved erhvervelse af forskellige embeder, som Ordenen kan beklæde. Man må også stiltiende og i al hemmelighed benytte sig af deres navn, når man vil forøge sine timelige goder, så snart man tror, at man kan stole tilstrækkeligt på dem.
3. Man skal desuden benytte sig af deres hjælp for at vinde og tøjle mindre agtværdige personer og den Ordenen fjendtligt sindede pøbel.
4. Man skal søge at opnå det mest mulige af biskopper, prælater og andre højere gejstlige alt efter de forskellige omstændigheder og deres større eller mindre velvillighed over for os.
5. Det vil ofte være tilstrækkeligt, når der bliver sørget for, at de højere gejstlige og sognepræsterne virker for, at deres undergivne får agtelse for Ordenen, og at de selv ikke hindrer vor virksomhed. På andre steder, hvor deres indflydelse er større, som i Tyskland, Polen osv., skal man vise dem den største ærefrygt, for at klostre, sognekirker, priorater, patronater, alteroprettelser og fromme stiftelser ved deres og fyrsternes indflydelse kan komme på vore hænder. Dette vil vi meget let kunne opnå på steder, hvor katolikker er blandede med kættere og skismatikere. Man må over for sådanne prælater påvise den uhyre nytte og store fortjeneste, som følger af sådanne forandringer, og som man ikke kan gøre regning på, når talen er om almindelige præster, verdslige og munke. I tilfælde af at det lykkes, skal man offentligt og tilmed skriftligt berømme vedkommendes iver og forevige mindet om hans gode gerning.
6. Derfor skal man beflicte sig på, at sådanne prælater benytter sig af vore folk som skriftefædre eller rådgivere. Når de håber eller gør fordring på at opnå højere grader inden for den romerske kirke, skal man af alle kræfter og overalt understøtte dem med hjælp fra de af vore venner, der kan medvirke dertil.
7. Vore folk skal også sørge for hos biskopper og fyrster at udvirke, at Ordenen, når de grundlægger kollegier og sognekirker, får ret til at indsætte en vikar som sjælesørger, og at den mand, der for tiden er stedets superior, selv bliver sognepræst. Således vil hele ledelsen af den pågældende kirke komme i vore hænder, og alle sognebørnene vil være underkastede Ordenen fuldstændigt, så man kan få det med dem, som man vil.
8. Der hvor akademikerne er os fjendske, eller hvor katolikker eller kættere forhindrer, at vi slår os ned, skal man ved prælaternes hjælp forsøge at besætte de øverste lærestole. Således vil det i alt fald med tiden lykkes Ordenen ved gunstige lejligheder at komme igennem med sine behov og synspunkter.
9. Men navnlig skal man vinde Kirkens prælater, når det drejer sig om at få vore brødre erklærede for helgener eller kanoniserede, og i sådanne tilfælde skal man på enhver måde sørge for at skaffe sig breve fra mægtige folk og fyrster, således at sagen kan blive fremskyndet ved den pavelige ret.
10. Når det hænder, at prælater eller stormænd skal lede et gesandtskab, skal man passe nøje på og sørge for, at de ikke benytter sig af andre gejstlige i konkurrence med os, samt at de ikke kaster deres kærlighed på disse og indfører dem i provinser og stater, hvor vi holder til. Når sådanne gesandter passerer igennem landsdele og stater, hvor Ordenen holder til, skal de

modtages yderst ærbødigt og venligt og behandles så godt, som den religiøse beskedenhed tillader det.

Kapitel 4

Hvad man skal lægge stormændenes præster og skriftefædre på sinde

1. Vore folk skal åndeligt lede fyrsterne og de fornemme personer på en sådan måde, at de ene og alene synes at stræbe efter at fremme Guds Rige og efter en sådan grad af strengthed i samvittighedsanliggender, som fyrsterne selv finder for godt. Thi under den åndelige ledelse af dem skal man ikke straks, men først lidt efter lidt stræbe efter ydre, politisk magt.

2. Derfor skal man hyppigt indskærpe fyrsterne, at der ved uddelingen af æresposter og embeder i staten skal tages hensyn til retfærdigheden, og at det er en stor synd mod Gud, når de taber hensynet til denne af syne og går frem efter lune og tilbøjelighed. Vore folk skal ofte og på det alvorligste forsikre, at de på ingen måde vil blande sig i statsstyrelsen, men at de kun mod deres vilje og af pligtfølelse siger deres mening. Når fyrsterne så én gang har forstået dette, skal det forklares dem, med hvilke særligt udmærkede egenskaber dé folk skal være begavede, der vælges til at beklæde embeder og vigtige offentlige stillinger. Derpå skal man nævne og anbefale navnene på personer, der er Ordenens sande, oprigtige venner. Dog skal dette ikke ske direkte gennem vore folk, undtagen når det forlanges af fyrsten. Nej, det vil gå meget bedre, når venner eller fortrolige af fyrsten overtager hvervet som mellemmand.

3. Vore skriftefædre og præster skal derfor fra vore venner skaffe sig underretning om, hvilke personer der egner sig til det bestemte embede, og navnlig folk, der er gavmilde mod Ordenen. Navnene på disse skal de have på rede hånd, og når tid er, skal de med snilde enten selv eller gennem andre meddele dem til fyrsterne.

4. Skriftefædre og prælaterne skal også altid flittigt huske på, at de skal behandle fyrsterne venskabeligt og forekommende, at de på ingen måde må vække deres mishag i offentlige eller private samtaler, at de skal holde enhver grund til ængstelse fjernt fra dem, og at de hovedsageligt skal formane dem til tro og politisk retfærdighed, navnlig det sidste.

5. De skal så godt som aldrig modtage smågaver til deres private forbrug, men derimod erindre om den private fattigdom i provinsen eller i vort kollegium. Hjemme skal de være tilfredse med et tarveligt udstyret værelse og ikke klæde sig alt for omhyggeligt. De skal beflicte sig på at hjælpe og trøste lavere stillede ved hoffet, for at det ikke skal se ud, som om de kun står til rådighed for de store herrer.

6. Straks efter en embedsmands død skal de i tide sørge for at indlede underhandlinger angående indsættelsen af en af Ordenens venner i hans sted, men de skal også passe på ikke at blive mistænkte for at tage magten fra fyrsterne. Derfor skal de som sagt ikke selv blande sig

direkte i sagen, men som mellemænd bruge trofaste og indflydelsesrige venner, der kan tåle eventuel misundelse.

Kapitel 5

*Hvorledes man skal forholde sig til andre ordensgejstlige,
som inden for Kirken har de samme funktioner som vi.*

1. Denne klasse mennesker må tåles med overbærenhed; imidlertid skal man, når tid er, forklare og tydeliggøre fyrsterne og de personer, der har nogen anseelse og på en eller anden måde er os hengivne, at vor Orden er den mest fuldkomne af alle ordener, når man lige ser bort fra sangen og den overordentlige strengthed i levevis og klædedragt, og at vor Orden, selv om andre ordener har et eller andet fortrin, dog stråler i et endnu klarere lys i Guds hellige Kirke.
2. Man skal efterforske og notere sig andre gejstliges fejl. Man skal først klogeligt og i reglen i en beklagende tone blotlægge dem og udbrede dem over for trofaste venner og derpå påpege, at de på en mindre heldig måde opfylder deres forpligtelser i de funktioner, hvori de konkurrerer med os.
3. Man skal gå frem med større kraft mod dem, der for at undervise ungdommen vil oprette skoler på steder, hvor vore folk allerede har ansete og nyttige skoler. Man skal da påvise over for fyrsterne og øvrigheden, at sådanne personer bringer forvirring og uro i staten, hvis der ikke bliver lagt dem hindringer i vejen. Denne forvirring vil netop udgå fra ungdommen, når den bliver undervist efter forskellige principper. Kort sagt: der behøves ikke andre end vor Orden til at opdrage ungdommen. Hvis nu disse gejstlige skulle være i besiddelse af pavelige skrivelser eller have anbefalinger fra kardinaler at støtte sig til, skal vore folk modvirke dem med fyrsternes og stormændenes hjælp. Sidstnævnte skal underrette paven om Ordenens store fortjenester og påvise det tilstrækkelige i en fredelig og rolig undervisning af ungdommen gennem denne. De skal også skaffe og fremlægge beviser, udfærdigede af øvrigheds personer, om det gode forhold mellem disse og den gode undervisning.
4. Imidlertid skal vore folk gøre sig umage for at give et særligt lysende eksempel på dygtighed og lærdom ved under studierne for øjnene af stormændene, øvrigheden og folket at overhøre eleverne og desuden lade opføre skolastiske spil, der er egnede til at vække bifald.

Kapitel 6

Hvorledes rige enker vindes for Ordenen

1. Hertil skal vælges ordensfædre, der er til års og har et livligt temperament og et vindende underholdningstalant. De skal aflægge besøg hos de omtalte enker. Så snart disse viser interesse for Ordenen, skal man fra vor side fremstille dem Ordenens gode gerninger og fortjenester i det rette lys. Når de viser sig imødekommende og begynder at gå i kirke hos os, skal man sørge for en skriftefader til dem, der kan tage sig af dem på rette vis, navnlig med hensyn til at lade dem blive ved med at være enker, og man skal fremhæve og berømme det fordelagtige og lykkelige ved enkestanden. Man skal give dem det sikre løfte og gå i borgen for, at man på denne måde kan erhverve sig evig fortjeneste, og at det er det sikreste middel til at undgå skærsildens straf.
2. Ligeledes skal skriftefaderen sørge for, at de tager sig af indretningen af et huskapel eller bedekammer, i hvilket de kan hengive sig til eftertanke og anden åndelig øvelse, for at de således lettere kan holdes fra omgang med og besøg af mulige friere. Selv om de også har en huskapellan, må vore folk dog ikke undlade at læse messen og navnlig ikke ved passende lejlighed at give dem formaninger. De skal også bestræbe sig for at holde huskapellanen under deres herredømme.
3. Lidt efter lidt skal hele husførelsen forsigtigt ændres, idet man tager tilbørligt hensyn til personlighed, lokalitet, tilbøjelighed og Gudhængivenhed.
4. Først og fremmest - men lidt efter lidt - skal sådanne tjenestefolk fjernes, der ikke står i nogen som helst forbindelse med Ordenen, og dersom der skal ansættes nye, skal man anbefale tjenestefolk, som står i afhængighedsforhold til os eller ønsker at komme til det, thi ad den vej vil vi kunne få nys om alt, hvad der foregår i familien.
5. Skriftefaderen skal i et og alt beflitte sig på, at enken i alle forhold benytter sig af hans råd og slår sig til ro med det. Lejlighedsvis skal han foreholde hende, at det er det eneste grundlag for en god udvikling af hendes åndsliv.
6. Man skal tilråde og lovprise den hyppige brug af sakramenterne, og navnlig skriftemål, for ved disse vil hun åbenbare sine hemmeligste tanker og fristelser af enhver art. Hun skal hyppigt nyde den hellige nadver, hun skal ofte høre messe hos sin skriftefader, og man skal få hende til det ved at love særlige forbønner. Hun skal fremsige bodssalmerne og daglig ransage sin samvittighed.
7. Gentaget generalskriftemål vil i ikke ringe grad bidrage til at skaffe os fuldstændigt kendskab til alle hendes tilbøjeligheder, også selv om det allerede er aflagt til andre.

8. I formaningstalerne skal omhandles det fordelagtige ved enkestanden, besværlighederne ved ægteskabet og navnlig ved det andet, og de farer, man herved tillige udsætter sig for, samt andet der er særligt egnet til at virke umiddelbart på mennesker.

9. Man skal fra tid til anden med list foreslå visse friere, men kun personer, om hvem man ved, at enken ikke kan fordrage dem, og når enken ellers synes at være tilbøjelig for nogen, skal man skildre deres laster og dårlige sæder, så hun aldeles taber lysten til at gifte sig igen.

10. Når det nu er sikkert, at hun har fået lyst til enkestanden, må man anbefale hende et gudfrygtigt liv, dog ikke klosterlivet, hvis ubehageligheder man snarere skal udmale og overdrive, men en levevis som Paulas, Eustachius' osv. Skriftefaderen skal sørge for, at hun så snart som muligt aflægger kyskhedsløfte i hvert fald for to eller tre år og således udelukker enhver mulighed for et andet ægteskab. Således skal enhver omgang med det andet køn og endog al underholdning med nære slægtninge og besvogrede afskæres under det påskud, at det er for at komme nærmere Herren. Gejstlige, enken modtager besøg af eller selv besøger, skal, dersom man ikke kan blive helt fri for dem, være personer, der er underlagt vor vilje.

11. Når man er kommet så vidt, skal man lidt efter lidt få enken til at vise godgørenhed, hovedsagelig ved at give almisser. Disse må hun dog på ingen måde give uden at være ledet af sin åndelige formynder. Thi det har meget at sige, at der bliver givet med overlæg og kun for det åndelige udbyttes skyld, og dårligt anbragte almisser er ofte grund til eller næringsmiddel for synd, og på den måde bringer de kun tarveligt udbytte og ringe fortjeneste for giveren.

Kapitel 7

*Hvorledes man til stadighed skal sikre sig enkerne,
og hvorledes man skal disponere over deres ejendom.*

1. Man skal uafsladeligt nøde dem til at blive ved med deres fromme og gode handlinger, så der ikke går en uge, uden at de til Kristi, Jomfru Marias eller deres skytshelgens ære frivilligt tager noget fra deres overflod og skænker det til de fattige eller til pryde for kirkerne, indtil de er kommet af med størstedelen af deres ejendele eller gods.

2. Når de foruden almindelig interesse viser gavmildhed over for vor Orden og bliver ved med det, skal de have andel i alle Ordenens fordele, såsom særlig aflad hos provinsforstanderne eller, hvis det drejer sig om personer af høj rang, hos Ordensgeneralen.

3. Når de har aflagt kyskhedsløftet, skal de efter vor skik forny det to gange om året, idet man så på de dage indrømmer dem en passende adspredelse i vort selskab.

4. Man skal hyppigt aflægge dem besøg og underholde dem med elskværdige samtaler, åndrige fortællinger og spøgefulde bemærkninger, alt efter den enkeltes temperament og tilbøjelighed.

5. De skal ikke behandles alt for strengt under skriftemålet, for at de ikke skal blive misfornøjede, med mindre da ethvert håb skulle være opgivet om at genvinde deres gunst, og andre skulle have lagt beslag på denne. Man må i så tilfælde vise stor skarpsindighed og diskretion ved bedømmelsen af kvindens lunefulde natur.

6. Man skal klogeligt holde dem fra at besøge andre kirker og deres fester, navnlig klostrenes, og man skal atter og atter indprente dem, at al slags aflad, som gives inden for andre ordener, findes forenet i vor Orden.

7. Når de må anlægge sorg, skal de have lov til at bære sørgedragt udstyret med sømmelig pragt, der på én gang har et gejstligt og verdsligt anstrøg. Thi det må ikke gå op for dem, at de bliver fuldstændigt regerede af en gejstlig. Når der nu ikke mere er nogen fare for ustadighed fra deres side, og man finder, at de er trofaste og gavmilde mod Ordenen, skal de have lov til at følge deres erotiske tilbøjeligheder, men med måde og uden at vække offentlighedens forargelse.

8. I enkernes hus skal man så atter anbringe anstændige unge piger, rige og ansete folks døtre, der lidt efter lidt skal vænnes til at lade sig lede af vore folk og leve som vi. De skal have en forstanderinde, som er valgt og indsat af familiens fælles skriftefader. De skal være underkastede Ordenens censur og andre skikke. De, der ikke vil rette sig herefter, skal sendes hjem til deres forældre eller andre, fra hvem de er kommet, og man skal betegne dem som lunefulde og umedgørlige personer.

9. Man skal sørge lige så godt for deres legemlige sundhed og pleje som for deres åndelige vel. Når de derfor beklager sig over deres sundhedstilstand, skal faster, bodsklæder, tugt og anden bod straks forbydes. Man skal ikke tillade dem at gå i kirke, men langt hellere vejlede dem hemmeligt og varsomt i hjemmet. Man skal give dem adgang til haven og kollegiet, forudsat det sker i hemmelighed. Der skal tillades dem samtale og hemmelig adspredelse i selskab med dem, de synes bedst om.

10. For at en enke kan bestemme sig til at disponere over sine indtægter til fordel for Ordenen, skal man for hende fremstille fuldkommenheden hos de hellige, der efter at have trukket sig tilbage fra denne verden og deres slægtninge og givet afkald på deres timelige gods har tjent Herren med stor selvopofrelse og hjertens glæde. Man skal i henhold hertil forelægge hende, hvad der står i Ordenens love og forordninger om således at forsage verden og give afkald på alt. Man skal anføre eksempler på enker, der ad denne vej på kort tid har opnået at blive hellige, idet man giver dem håb om kanonisation, hvis de bliver ved med at leve på denne måde indtil deres dages ende. Man må gøre dem opmærksom på, at vi i så henseende ikke skal undlade at gøre vor indflydelse gældende hos paven.

11. Man skal eftertrykkeligt indprente dem, at hvis de vil have fuldstændig fred i sindet, skal de absolut og uden knurren, fortrædelighed og nogen som helst indre modstræben i verdslige som i gejstlige sager rette sig efter skriftefaderen som den af Gud særligt indsatte.

12. De skal ved gunstige lejligheder belæres om, at det er bedre, hvis de giver deres almisser til gejstlige personer, især ordensbrødre, hvis livsvandel er prøvet og eksemplarisk, men dog ikke uden deres skriftefaders vidende og vilje.

13. Skriftefædrene skal på det omhyggeligste passe på, at sådanne enker ikke søger andre gejstlige, når de er misfornøjede med dem, under hvilket påskud det så end sker, eller træder i fortroligt forhold til dem. For at hindre dette skal de i tide bestræbe sig på at berømme vor Orden som den ypperste af alle ordener, som uhyre nyttig i Kirkens tjeneste, og ligeledes skal de antyde, at den står i høj anseelse hos paven og alle fyrster. De skal prise den som i sig selv i høj grad fuldkommen, fordi den udelukker skadelige og udelige personer og således fører sin tilværelsen uden at være belemret med dårlige elementer, mens der findes mere end nok af den slags hos munkene, der i reglen er udannede, dumme, dvaske og ikke bekymrer sig for deres sjæl, men gør bugen til deres gud osv.

14. Skriftefædrene skal foreslå og råde dem til at betale regelmæssige årlige pengesummer og afgifter, hvormed kollegierne og professhusene hvert år skal understøttes for at få deres gæld betalt - og i særdeleshed professhuset i Rom. De må heller ikke glemme kirkens fornødenheder såsom lys, vin osv. og i det hele taget alt det, der er nødvendigt til messeofferets højtideligholdelse.

15. Når en enke, mens hun lever, ikke tilegner Ordenen alt sit gods, skal man ved gunstige lejligheder - navnlig når hun får en slem sygdom eller svæver i livsfare - gøre hende opmærksom på, at der er så overordentligt mange kollegier, der trænger hårdt, og som endnu ikke er tilstrækkeligt solidt funderede. Hun skal venligt, men bestemt opfordres til at sætte sig i udgift til fordel for disse, hvorved hun vil erhverve sig evig berømmelse.

16. På samme måde skal man optræde over for fyrster og andre velgørere. Man skal, siger jeg Eder, overtale dem til at foretage sig ting, der er af blivende værdi i denne verden, og som i det hinsidige vil skaffe dem evig ære hos Gud. Hvis ildesindede mennesker nu og da som eksempel anfører Kristus, der ikke havde, hvortil han kunne hælde sit hoved, og forlanger, at Jesuitterordenen ligeledes skal være meget fattig, skal det overalt påvises og alvorligt indprentes alle, at Guds kirke i tiden er undergået en forandring, idet den nu er et monarki, der med sin anseelse og sin magt må beskytte sig mod særdeles mægtige fjender, og at den ligesom den bekendte lille sten, som er blevet revet løs, er vokset til et mægtigt bjerg, sådan som det også blev forudsagt af profeten.

17. Man skal hyppigt påvise for dem, som gerne giver almisser og bidrager til kirkens forskønnelse, at den højeste fuldkommenhed består i, at de opgiver kærligheden til de ting, der er af denne verden, og gør Kristus selv og hans brødre til ejere af dem.

18. Men eftersom der altid er mindre at håbe fra de enkers side, der opdrager deres børn til denne verden, skal vi se nærmere på dette punkt.

Kapitel 8

Hvorledes man sørger for, at sønner og døtre af enker vier sig

til den gejstlige stand og til et gudeligt liv

1. Lige så energisk mødrene på dette område skal gå frem, lige så lempeligt skal vore folk gå til værks. Man skal dog naturligvis indprente mødrene, at de fra deres børns tidligste ungdom skal gøre dem livet surt ved bebrejdelser, revselse osv. Når børnene - navnlig døtrene - er vokset til, skal de forbyde dem at gå med smykker og pynte sig som andre kvinder, alt imens de ofte udtaler ønsket og beder til Gud om, at de må fatte lyst til den gejstlige stand og lover dem en betydelig medgift, hvis de vil gå i kloster. De skal ofte fortælle dem om de vanskeligheder, som er fælles for alle, der lever i ægteskab, og ligeledes om dem, som de selv har haft at kæmpe med i deres ægteskab, og de skal beklage sig over, at de ikke i sin tid foretrak den ugifte for den gifte stand. Kort sagt, således skal de blive ved med at gå frem, for at døtrene - mest fordi de er kede af at leve på den vis sammen med moderen - skal henlede deres tanker på den gejstlige stand.

2. Med enkernes sønner skal vore folk pleje fortrolig omgang. Når man synes, at de egner sig til optagelse i Ordenen, skal de på et passende tidspunkt indmeldes i kollegiet. Man skal vise og forklare dem alt, hvad der på nogen måde kan interessere dem, og som man tror kan bevirke, at de føler sig tiltrukket af Ordenen, f.eks. de haver, vinbjerger, landsteder og godser, hvor vore folk tager hen, når de trænger til rekreation. Man skal fortælle dem om rejser til forskellige konger, om omgang med verdslige fyrster, kort sagt om alt hvad der morer ungdommen. Man skal gøre dem opmærksom på den ydre renlighed og sirlighed, som hersker i refektoriet og i stuerne hos os, dernæst på den behagelige omgangstone, der er imellem os indbyrdes, på vore reglers mildhed, som dog er nøje forbundet med hensynet til Guds ære, og endelig på vor Ordens forrang frem for andre, og man skal føre snart livlige, snart gudelige samtaler med dem.

3. De skal af og til, som om man næsten havde haft en åbenbaring, formanet til et religiøst liv i almindelighed. Derpå skal man varsomt henlede deres opmærksomhed på vor religions fuldkommenhed og det bekvemme ved den, egenskaber som vor Orden har forud for andre. Det skal snart i offentlige formaningstaler, snart i private samtaler forklares dem, hvor syndigt det er at sætte sig imod Guds kald. Endelig skal man bevæge dem til at foretage åndelige øvelser for at komme til klarhed over, hvilken vej de skal vælge for deres fremtidige tilværelse.

4. Vore folk skal sørge for, at den slags unge mænd får lærere, der er Ordenen hengivne, og som til stadighed kan vogte over dem og give dem formaninger. Hvis de sætter sig til modværg, skal man berøve dem snart det ene, snart det andet, for at de kan blive grebet af livsledelse. Moderen skal forklare dem de vanskeligheder, en familie kan have at kæmpe imod. Endelig skal de, hvis det ikke let lader sig gøre, at de frivilligt fatter tilbøjelighed for Ordenen, sendes til anstalter, der ejes af Ordenen, og som ligger langt borte, under påskud af at det sker for deres uddannelses skyld. Moderen skal kun sende dem ringe understøttelse, hvorimod Ordenen skal anvende lokkemad, for at vi kan blive genstand for deres tilbøjelighed.

Kapitel 9

Hvorledes man skal forøge kollegiernes indtægter

1. Ingen skal, hvis det er muligt, have lov til at aflægge det endelige, højtidelige løfte, så længe han endnu har nogen arv i vente, med mindre han da har en yngre broder i Ordenen, eller der er andre vægtige grunde dertil. Under alle omstændigheder og fremfor alt andet skal man sørge for at øge Ordenens indtægter i overensstemmelse med superiorernes bekendte regler, der i hvert fald skal stemme overens i bestemmelsen om, at Kirken til Guds ære skal have sin gamle glans tilbage, og at hele gejstligheden skal være besjælet af den samme ånd. Derfor skal man ofte erindre om og overalt lade folk vide, at Ordenen dels består af professorer, der er så fattige, at de - bortset fra de troendes gaver fra dag til dag - må undvære alt, dels af andre ordensbrødre, der vel er fattige, men dog ejer urørligt gods for ikke som andre tiggermunke at måtte ligge folk til byrde for at få deres undervisning og virksomhed betalt. Derfor skal skriftefædre hos fyrster, stormænd, enker og andre, af hvem Ordenen kan gøre sig store forhåbninger, i henhold til dette på det alvorligste indprente de nævnte personer, at de i det mindste kan give jordiske og timelige goder til gengæld for de åndelige og evige, man lader dem tilflyde, og man skal aldrig forbigå en lejlighed til at modtage noget, når det bliver tilbudt. Når man har lovet os noget, og det trækker ud med opfyldelsen af løftet, skal det på en snild måde bringes i erindring igen, men kun for så vidt det er muligt uden at lægge begærlighed efter rigdom for dagen. Når en af skriftefædrene hos stormændene eller andre folk viser sig mindre godt skikkede til at gennemføre dette i praksis, skal han ved rette lejlighed forsigtigt fjernes og erstattes af en anden. Hvis det er nødvendigt for at skabe større tilfredshed hos skriftebørnene, skal han sendes til et kollegium langt borte, idet man siger, at Ordenen har brug for hans person og hans talenter der. Thi vi har nylig hørt, at unge enker, hvem døden tidligt havde overrasket, på grund af efterladenhed fra vor side ikke havde gjort testamente over deres særdeles kostbare bohav, skønt dette dog var tiltænkt Ordenens kirker, og det blot fordi man ikke havde taget imod det i rette øjeblik. Det er ikke tiden, men skriftebørnenes gode vilje, der skal tages hensyn til, når talen er om at overtage den slags ting.

2. Prælater, kanniker, almindelige præster og andre velhavende gejstlige skal man på forskellige snilde måder lokke til at deltage i åndelige øvelser og således lidt efter lidt gennem deres tilbøjelighed for de åndelige ting vinde dem for Ordenen for dernæst at sætte deres gavmildhed på prøve.

3. Skriftefædrene skal ikke forsømme at spørge deres skriftebørn om deres navn, familie, slægt, venner og deres formueomstændigheder, men kun gøre det ved passende lejlighed. Dernæst skal de søge at skaffe sig oplysninger om deres efterladenskaber og status samt deres hensigter og bestemmelser angående deres formue. Hvis de endnu ikke har taget nogen beslutning, skal man råde dem til at bestemme sig til fordel for Ordenen. Når der straks fra begyndelsen viser sig udsigt til en eller anden fordel, skal man, da det jo nemlig ikke kan gå an at spørge om alt på én gang, bevæge dem til ugentligt at skrifte under påskud af, at det letter samvittigheden, og at det er gavnligt at skrifte. De skal på passende måde opfordres dertil af den samme skriftefader, for at han ved gentagne besøg kan komme til kundskab om det, han ikke kunne skaffe sig kundskab til på én gang. Går det nu efter ønske, skal man, hvis det er en kvinde, få hende til at blive ved med de hyppige skriftemål og besøg. Hvis det derimod er en mand, skal han på enhver måde bringes til at pleje omgang med vore folk.

4. Hvad der her er sagt om enkerne, må selvfølgelig også gælde med hensyn til vor optræden over for købmænd, rige borgere og ægtefolk uden børn. Ordenen vil ikke sjældent blive indsat til universalarving, når disse regler føres ud i praksis med klogskab. Men især skal man tage hensyn til dette over for de rige, fromme kvinder, som besøger os. Når disse ikke er døtre af særligt fornemme forældre, vil folk nøjes med at udtale deres utilfredshed.

5. Rektorerne ved kollegierne skal arbejde på at skaffe sig kendskab til de huse, haver, godser, vinbjerger, landsbyer og andre ejendomme, som de allerfornemste personer, købmænd eller borgere er i besiddelse af, og om muligt til de skatter og afgifter, der påhviler disse ejendomme, men også her skal man gå forsigtigt frem. Hvad der har de største resultater til følge er skriftemål, fortrolig omgang og private samtaler. Når skriftefaderen har fundet et rigt skriftebarn, skal han straks underrette rektoren herom og på enhver måde arbejde på at holde vedkommendes interesse fangen.

6. Endvidere skal man lægge den største vægt på, at alle vore folk på passende måde forstår at vinde deres skriftebørns og andre omgangsfællers velvilje og lempe sig efter den enkeltes tilbøjelighed. Derfor skal provinsforstanderne påse, at der bliver sendt mange af vore folk til egne, hvor der bor rige og fornemme mennesker. For at provinsforstanderne desto klogere og med så meget desto større held kan iværksætte dette, skal rektorerne i tide nøje sætte dem ind i, hvad de kan forvente af udbytte der på egnen.

7. De skal også undersøge, hvorvidt kontrakter og ejendomme kan overgå til Ordenen, når sønner bliver optaget i den. Hvis det kan lade sig gøre, skal de skaffe sig at vide, om nogen af ejendommene ved en forpagtningskontrakt eller på anden måde kan tilfalde kollegiet, så den senere bliver dets ejendom. I det øjemed skal Ordens fattigdom og store gæld indprentes alle, men navnlig stormændene og de rige.

8. Når det sker, at rige enker eller ægtefolk, der er os hengivne, kun har døtre, skal vore folk på en overtalende måde vejlede disse til et fromt liv og til at gå i kloster. Man skal lade dem have nok til deres udstyr, mens Ordenen lidt efter lidt skal sætte sig i besiddelse af resten. Når de har sønner, som Ordenen kan bruge, skal de vindes for denne, andre skal man indlemme i andre ordener, idet man også lover dem en lille sum penge. Er der kun én søn, skal han på enhver måde vindes for Ordenen. Man skal befri ham for al frygt for forældrene. Man skal på det mest indtrængende sige til ham, at han er kaldet af Kristus, idet man påviser for ham, at det ville være Gud det mest velbehagelige offer, om han imod sine forældres vidende og vilje flygtede hjemmefra. Dernæst skal han sendes til et novicehus langt borte, efter at Ordensgeneralen først er blevet underrettet om sagen. Når de både har sønner og døtre, skal først døtrene bringes til at gå i kloster eller til at føre et gudeligt liv, og dernæst skal sønnerne sammen med deres arveret inddrages i Ordenen.

9. Superiorerne skal elskværdigt, men energisk formane sådanne enkers og ægtefolks skriftefædre til i overensstemmelse med de foreliggende forholdsregler at virke til fordel for Ordenen. Hvis de ikke gør det, skal andre indsættes i deres sted, og de selv skal fjernes, så de ikke kan vedligeholde bekendtskabet med den familie.

10. Enker eller andre fromme personer, der med stor iver synes at stræbe efter fuldkommenhed, skal bevæges til at afstå alt, hvad de ejer og har, til Ordenen og leve af Ordens årspenge, som jo til stadighed vil blive dem tildelte efter behov, for at de kan tjene Herren så meget desto friere uden sorg og bekymring. Man skal gøre dem opmærksom på denne forholdsregel som det virksomste middel til at nå højdepunktet af fuldkommenhed.

11. For at gøre Ordens fattigdom mere troværdig, skal superiorerne af dens mere velhavende venner låne penge mod gældsbevis og så trække det ud med betalingen. Dernæst skal man, når sådanne folk bliver syge, og især alvorligt syge, til stadighed besøge dem. Man skal på enhver måde indtage dem for sig, så de til slut føler sig bevægede til at give gældsbeviset tilbage. Således vil vi nemlig undgå at blive nævnt i testamentet og alligevel have fordel uden at pådrage os den døendes arvingers had.

12. Det vil også være rådeligt at rejse lån til årlig rente hos forskellige personer og derpå anbringe disse penge andetsteds til en højere rente, så den ene rente mere end opvejer den anden. Imidlertid vil det kunne ske, at de venner, som på denne måde har udlånt pengene, af medlidenhed med os og til fordel for Ordenen vil give afkald på renten eller ofte endog på kapitalen, enten testamentarisk eller som gave i levende live, når der bliver grundlagt kollegier eller bygget kirker.

13. Med fordel vil Ordenen også kunne drive handelsforretninger i rige, os hengivne købmænds navn - men man skal have en sikker og stor indtægt i udsigt - også i Indien, der har skaffet Ordenen ikke blot sjæle, men med Guds hjælp også stor rigdom.

14. Vore folk skal sørge for, at de på de steder, hvor de holder til, har en læge, der er Ordenen hengiven, og som de anbefaler og særligt roser over for de syge. Han vil på den anden side anbefale os fremfor andre Ordener og udvirke, at vi i reglen bliver kaldede til de fornemste patienter og navnlig til de døende.

15. Skriftefædrene skal være utrættelige til at besøge de syge, hovedsagelig de dødssyge, og for på en anstændig måde at holde medlemmer af andre ordener og andre gejstlige borte fra dem, skal superiorerne sørge for, at så snart skriftefaderen må forlade den syge, kan straks andre træde i hans sted og vedligeholde den syges gode forsætter. Imidlertid skal man klogeligt indjage ham angst for helvede osv., osv., i det mindste for skærsilden. Man skal påvise, at ligesom vand slukker ild, således udsletter almisser synden. Men almisser kan intetsteds anvendes bedre end til underholdning af og hjælp til personer, der efter kaldelse fra oven har gjort det til deres opgave at nære omsorg for næstens sjælelige vel. Således får de syge del i det fordelagtige ved dette, og således gør de samtidig afbigt for deres egne synder, fordi jo barmhjertigheden dækker over syndernes mangfoldighed. Disse almisser kan også skildres som bryllupsklædebånd, uden hvilket ingen får adgang til det himmelske måltid. Endelig skal man også citere de steder i Bibelen og i de hellige kirkefædres skrifter, som i forhold til den syges fatteevne må anses for de mest virksomme midler til hans omvendelse.

16. Koner, der klager over deres mænds synder og tilbøjeligheder, skal man foreholde, at de hemmeligt skal lægge en vis sum penge til side og bringe Gud den som sonoffer for deres mænds synder og som middel til at skaffe dem Guds nåde.

Kapitel 10

Om strengheden af den særlige tugt inden for Ordenen

1. Enhver - han have den stilling eller alder, han vil - vil som fjende af Ordenen under et eller andet påskud blive udstødt, hvis han får vore fromme kvinder og andre venner til at falde fra vor kirke, afholder dem fra hyppigt at aflægge besøg hos os, skaffer almisser i hænderne på andre ordener eller får en rigmand eller mennesker, der står i god forståelse med Ordenen, fra at give almisser. Ligeledes vil også de blive udstødte, som, når tiden melder sig, da de skal

træffe bestemmelse angående deres egen formue, viser mere forkærlighed for deres slægtninge end for Ordenen. Thi det er et tydeligt tegn på, at deres jeg endnu ikke er dødet, og det bør være tilfældet med en professor. Ligeså bliver den udvist, der tilvender sine fattige slægtninge almisser, skænkede Ordenen af skriftebørn eller andre af dens venner. Men for at de ikke senere hen skal beklage sig over at være blevet udstødte, skal det ikke ske lige med det samme, men først forbydes dem at høre skrifte, og de skal pines og plages ved at sættes til de laveste tjenester. De skal tvinges til daglig at udrette den gerning, man ved, de har størst afsky for. De skal holdes tilbage fra de højere studier og overtagelsen af æreshverv. De skal irettesættes i kapitlerne og offentligt. Der skal nægtes dem rekreation og omgang med fremmede. Man skal med hensyn til klæder og andre brugsgenstande tage det fra dem, der ikke er særligt nødvendigt, indtil de bliver forledt til at knurre og ytre deres utålmodighed, og så skal de udstødes af Ordenen som alt for lidt ydmyge i ånden og som farlige for andre ved deres slette eksempel. Hvis man skal stå slægtninge og prælater til regnskab for, hvorfor de er blevet udstødte, skal man fortælle dem, at de ikke var besjælede af den ånd, der kræves i Ordenen.

2. Endvidere skal de folk udstødes, som ikke er rigtigt pålidelige, når det gælder om at skaffe Ordenen timelige goder, og om hvem man hører, at de alt for meget lader sig lede af hensynet til deres egen fordel. Når de vil aflægge regnskab for deres handlemåde over for provinsforstanderne, skal man ikke høre dem. Derimod skal de tvinges til at holde sig reglerne efterrettelige, der foreskriver blind lydighed.

3. Man skal fra begyndelsen af, allerede hos de ganske unge, agte på, hvem der gør særlige fremskridt med hensyn til at vise interesse for Ordenen. Hvem der derimod viser sig at nære vedvarende tilbøjelighed for andre ordener, for de fattige eller for slægtninge, skal som fremtidig uanvendelig lidt efter lidt bestemmes til at udstødes på den ovenfor anviste måde.

Kapitel 11

Hvorledes vore folk alle som én skal optræde over for de af Ordenen udstødte

1. Eftersom de udstødte er indviede i hvert fald i nogle af vore hemmeligheder, er de som regel skadelige. Derfor skal man modarbejde dem på følgende måder: før de udstødes af Ordenen skal de bevæges til skriftligt at love og under ed at bekræfte, at de aldrig vil sige eller skrive noget ufordelagtigt om Ordenen. Imidlertid skal superiorerne nedskrive og opbevare de tilståelser om dårlige tilbøjeligheder, fejl og synder, som de, der skal udvises, selv i sin tid efter Ordenens skik har aflagt for at lette deres samvittighed. Disse tilståelser kan Ordenen i nødstilfælde benytte sig af over for stormænd og prælater, hvor det gælder om at hindre den pågældende i at komme frem.

2. Man skal så hurtigt som muligt skrive til kollegierne, hvem der er blevet udstødt og overdribe grundene hertil, idet man siger, at det f.eks. er mangel på åndelig ydmyghed, ulydighed, ringe tilbøjelighed til åndelige øvelser, selvrådighed osv. Derpå skal alle andre formanens til på ingen måde at stå i forbindelse med dem, og når den omstændighed, at de er blevet udstødte,

omtales for fremmede, skal alle udtale sig samstemmende og overalt sige, at Ordenen ikke udstøder nogen uden vægtige grunde, men kun - ligesom havet - befrier sig for lig. Man kan som grund også med snilde indflette noget, som vi plejer at blive hadede for, for at udvisningen lettere kan godtages.

3. Ved de hjemlige andagter skal man overbevise folk om, at de udstødte til stadighed går rundt i uro og gerne straks vendte tilbage til Ordenen, og man skal overdrive beretningen om de folks ulykke, hvem det efter udtrædelsen af Ordenen er gået galt.

4. Man skal også imødegå de anklager, som gøres gældende af personer, der er udstødte af Ordenen, idet man her benytter sig af betydelige mænds autoritet. Disse skal overalt erklære, at Ordenen aldrig udviser nogen uden en vægtig grund og aldrig så at sige skærer et sundt lem bort. For at bevise dette kan der så henvises til den iver, som Ordenen er i besiddelse af og overalt lægger for dagen, når det drejer sig om fremmedes sjælelige vel. Hvor meget større må den så ikke være over for Ordenens egne medlemmer.

5. Dernæst skal vi med tjenester af enhver art fra Ordenens side vinde og gøre os gode venner med stormænd og prælater, hos hvem de udviste har begyndt at skaffe sig indflydelse eller tillid. Man skal forklare dem, i hvor høj grad hensynet til en så berømt og for Kirken nyttig Ordens ve og vel må gå forud for hensynet til en hvilken som helst enkeltperson. Når den velvillige stillingtagen til den udstødte varer ved, vil det være gavnligt at komme frem med grunden til hans udvisning og tilmed overdrive det, man ikke ved ganske sikkert. Blot må man med troværdige ræsonnementer sørge for at bevise, hvad man siger.

6. Man skal på enhver måde forhindre, at navnlig folk, der frivilligt har forladt Ordenen, bliver hjulpet frem til et embede eller en eller anden ærespost inden for Kirken, når de ikke selv og med al deres ejendom fuldstændigt giver sig ind under Ordenen, således at det er tydeligt for enhver, at de ønsker at være helt og holdent afhængige af den.

7. Man skal i rette tid sørge for, at de så vidt muligt ikke kommer til at udføre ærefulde hverv inden for Kirken, såsom at prædike, holde skriftemål, udgive bøger osv., for at de ikke skal vinde folks interesse og tilslutning. Derfor skal man omhyggeligt skaffe sig oplysninger om de udvistes hele levevis, om deres omgangskreds, beskæftigelse osv., samt om deres planer for fremtiden. Derfor skal man også sørge for, at vore folk træder i særlig forbindelse med et af medlemmerne af den familie, hos hvem de udviste bor. Så snart man har opdaget noget mindre rosværdigt eller måske dadelværdigt, skal dette udsprede blandt menigmand ved hjælp af os hengivne, lavere stillede personer. Dernæst skal man binde hænderne på de stormænd og prælater, som måtte begunstige de udviste, ved at gøre dem opmærksomme på, hvilken ubehagelig sladder de fremtidigt vil udsætte sig for, hvis de fortsætter hermed. Har de ikke gjort sig skyldige i noget dadelværdigt, men opfører sig hæderligt, skal man trække deres fortjeneste ned med spidsfindige påstande og tvetydig tale, og ligeledes de gode gerninger, de roses for, indtil de taber den agtelse og tillid, der tidligere blev dem til del. Det er nemlig i Ordenens store interesse, at udviste og navnlig de, som frivilligt har forladt Ordenen, ganske holdes nede.

8. Når uheld eller et eller andet dårligt udfald rammer dem, skal det hurtigst muligt udbredes blandt folk, idet man dog anråber fromme sjæle om at bede for dem, for at man ikke skal tro, at vore folk drives af lidenskab. Men indadtil skal man på enhver måde overdrive sagens stilling for derved at holde andre i tømme.

Kapitel 12

Hvilke folk inden for Ordenen, der skal holdes på og begunstiges

1. Førstepladsen skal indtages af vore ivrige arbejdere, naturligvis de, der i lige grad fremmer Ordenens timelige og åndelige vel. Det er hovedsageligt skriftefædrene hos fyrster og stormænd, enker og rige, fromme kvinder, prælater, professorer og alle dem, der er indviede i disse hemmelige instrukser.
2. Særlig opmærksomhed bør der vises de folk, hvis kræfter er ved at svinde, og de meget gamle, i betragtning af at de engang har anvendt deres evner til fordel for Ordenens timelige vel, idet man tager passende hensyn til den nytte, man tidligere har haft af dem. De er jo desuden endnu brugbare redskaber, når det gælder om at fortælle superiorerne om de almindelige fejl, som de bemærker hos deres husfæller, fordi de altid er hjemme.
3. Disse gamle og svage skal, så vidt de lader sig gøre, aldrig udstødes, for at Ordenen ikke skal komme i et slet ry.
4. Særligt hensynfuldt skal man behandle alle dem, der udmærker sig ved ånd, fornem herkomst eller rigdom, navnlig når de har venner eller slægtninge, som er Ordenen hengivne og har noget at sige, samt i virkeligheden selv er opfyldte af oprigtig interesse for Ordenen, således som det også tidligere er blevet sagt. Den slags folk skal man sende til Rom eller til berømte universiteter for at studere. Hvis de studerer i en provins, skal de hjælpes frem ved professorernes ganske særlige gunst og bevågenhed. Indtil de har afstået deres ejendom til Ordenen, skal der ikke nægtes dem noget, men når de først har gjort det, skal de, som de andre, gøres fuldstændigt ydmyge, idet man dog stadig skal tage hensyn til deres fortid.
5. Særligt hensyn skal superiorerne tage til dem, som har tilført Ordenen nogle særligt fremragende unge mennesker, da de jo derved i ikke ringe grad har bevist deres interesse for Ordenen, men så længe de omtalte unge mennesker ikke har aflagt løftet, skal man passe på ikke at give dem, der har bragt dem til at nære interesse for os, alt for meget lov til at råde selv. De kunne ellers let være skyld i, at de mennesker, de har tilført Ordenen, måske atter forlader den.

Kapitel 13

Om at udvælge de unge mennesker, som skal optages i Ordenen og om, hvorledes man sikrer sig dem for bestandigt

1. Man må med den største klogskab bestræbe sig på at vælge unge mennesker, der er godt begavede, har et ret smukt ydre, og som er af fornem herkomst eller i hvert fald er i besiddelse af et af disse fortrin.
2. For så meget lettere at vinde disse for vor Orden, skal de, så længe de studerer, behandles med særlig interesse og imødekommenhed af skolernes forstandere og lærere. Uden for skoletiden skal man belære dem om, hvor velbehageligt det er Gud, når man vier ham sig selv og alt, hvad man ejer, og især når det sker i hans søns Orden.
3. Når passende lejlighed byder sig, skal man føre dem omkring i kollegiet og i haven og nu og da også til landstederne. De skal også i fritiden underholde sig med vore folk og lidt efter lidt komme på fortrolig fod med dem, dog således, at man passer på, at fortroligheden ikke fører til, at de får mindre respekt for os.
4. De må ikke i andre disciples nærværelse straffes eller vises til rette af læreren.
5. Man skal gøre sig gode venner med dem med små foræring og forrettigheder, som passer til deres alderstrin og i særdeleshed søge at vække dem med åndrige samtaler.
6. Man skal indprente dem, at dette sker efter Guds vilje, at de er blevet ligesom foretrukne til optagelse i Ordenen frem for så mange andre, der opsøger det samme gymnasium.
7. Ved andre lejligheder, især ved formaningstalerne, skal de skræmmes med trusler om evig fordømmelse, hvis de ikke adlyder Guds kaldelse.
8. Hvis de stadig holder fast ved, at de vil optages i Ordenen, skal deres optagelse udsættes, så længe de bliver ved med at være bestandige. Når de synes at vakle, skal man på enhver måde og så snart som muligt søge at vinde dem.
9. De skal på det alvorligste formanest til ikke at åbenbare deres kaldelse for nogen slægtning, før de er optaget, ikke engang for deres forældre. Hvis de så på en eller anden måde fristes til at tage deres ord tilbage, vil såvel de selv som Ordenen have frie hænder. Hvis fristelsen overvindes, vil der altid frembyde sig en lejlighed til senere hen at erindre dem derom og opmuntre dem, hvis fristelsen skulle møde dem, mens de er novicer, eller efter at de har aflagt de første løfter.
10. Men eftersom det frembyder store vanskeligheder at vinde stormænds, fornemme persons og rådsherrers sønner, så længe de er hjemme hos forældrene, som opdrager dem til engang at overtage deres stilling, skal man mere ved hjælp af venner end ved hjælp af Ordens medlemmer overtale dem til at anbringe deres sønner i andre provinser og på andre læreanstalter langt borte, hvor vore folk beklæder lærerembeder. Man skal så i forvejen underrette læreren om deres egenskaber og forhold i det hele taget, for at de så meget desto lettere og sikrere kan vinde deres interesse for Ordenen.

11. Når de er kommet i en forholdsvis mere moden alder, skal man påvirke dem til at foretage åndelige øvelser. Disse har, hvor det har drejet sig tyskere og polakker, ofte haft en god virkning.

12. Deres anfægtelser og bekymringer skal man imødegå på den rette måde efter den enkeltes egenskaber og forhold. Man skal i det øjemed ved private formaningstaler belære dem om, hvor lidt lykke rigdom giver, og om det store ved en sådan kaldelse, som man ikke må lade hånt om - man skal i så tilfælde true dem med helvedes straf.

13. For at forældrene lettere skal give efter for deres sønners ønsker om at træde ind i Ordenen, skal man over for dem påpege vor fortræffelige ordning i sammenligning med andre ordeners, vore ordensbrødres hellighed og lærdom, deres pletfrie rygte overalt, den ære og det almindelige bifald, der bliver Ordenen til del blandt høj og lav, og man skal fortælle om det store antal fyrster og stormænd, som til stor trøst for deres sjæl har levet, er døde og også den dag i dag lever i denne Jesu Orden. Det skal påvises, hvor velbehageligt det er Gud, at ynglinge indvier sig selv til ham, i særdeleshed inden for hans søns Orden, og hvor godt det er for en mand, at han fra sin ungdom har båret Herrens åg. Når der rejses indvendinger, der går ud på, at de er så unge og svage, skal der gøres opmærksom på vort nænsomme ordensreglement, der, bortset fra opfyldelsen af de tre hellige løfter, ikke indeholder andet, som kunne være til byrde, og hvad der bør lægges mærke til, at ingen regel er bindende, ikke engang med hensyn til straf for en tilgivelig synd.

Kapitel 14

Om grunden til udvisning af Ordenen, samt nogle særlige tilfælde

1. Foruden de i Ordenens love behandlede tilfælde, hvor kun superioren eller den almindelige skriftefader med hans tilladelse kan give absolution, er der følgende retmæssige grunde, hvorfor man skal udstøde folk: sodomi, vellyst, hor, ægteskabsbrud, voldtægt, samt ukysk berøring af en mand eller en kvinde. Desuden gælder det som en berettiget grund til udvisning, når et menneske under påskud af på den ene eller anden måde at ville vise iver eller ved en hvilken som helst lejlighed har noget for, der kan være til skade for Ordenens ære eller fordel.

2. Når et menneske skrifter en sådan handling, skal han ikke have aflad, før han foruden at have skriftet også lover selv at ville åbenbare superioren det eller lade det gå gennem sin skriftefader. Superioren vil så afgøre, hvad der synes ham det bedste for Ordenens ve og vel. Hvis der er grundet håb om at kunne holde forbrydelsen hemmelig, skal vedkommende straffes med en passende bøde, i modsat fald skal han udstødes så hurtigt som muligt. Skriftefaderen skal i øvrigt vogte sig for at sige til den, der skrifter, at han svæver i fare for at blive udstødt.

3. Når en af vore skriftefædre har hørt om en eller anden fremmed, at han har gjort sig skyldig i noget vanærende sammen med et af Ordenens medlemmer, skal han ikke give absolution, før vedkommende, foruden at have skrifte, har åbenbaret navnet på den, han har syndet sammen med. Når han har gjort dette, skal der gives ham aflad, men dog ikke, før han under ed har forpligtet sig til ikke at røbe dette navn til noget menneske uden Ordenens tilladelse.

4. Når to af vore Ordensmedlemmer har syndet kødeligt, skal den, som først har tilstået, beholdes i Ordenen, den anden skal udstødes. Men den, der bliver der, skal i den grad martres og behandles hårdt, at han bliver så ked af det hele og så utålmodig, at han selv giver os anledningen til udvisning i hænde, og den skal straks gribes med begærlighed.

5. Som den fornemme og fremragende korporation Ordenen er inden for Kirken, vil den kunne skille sig af med personer, der viser sig mindre skikkede til at hævde vor systematiske ordning, om de så også i begyndelsen gjorde deres pligt. Det vil være let at finde en lejlighed, navnlig når de plages uophørligt, og alting går dem imod, når de får strenge, uelskværdige superiorer til overordnede og bliver holdt borte fra studier, ærefulde stillinger osv., så længe de ytrer deres mishag.

6. De mennesker skal heller ikke på nogen måde beholdes i Ordenen, der åbent modsætter sig superioren, eller som offentligt eller hemmeligt beklager sig til deres brødre og især til fremmede. Lige så lidt skal man holde på dem, der over for husfæller eller fremmede dadler Ordenens handlemåde med hensyn til erhvervelser og forvaltningen af de timelige godser eller udtaler sig nedsættende om andre forholdsregler, f.eks. om den totale underkuelse af dem, der ikke er Ordenen venligsindede eller af de udviste. Ja, man skal ikke engang tåle dem, der i samtaler bærer over med eller forsvarer venezianerne, franskmændene eller andre, som har udvist Ordenen eller tilføjet os svære tab.

7. Foruden at udvises skal de dertil bestemte plages grundigt, de skal fjernes fra deres sædvanlige bestilling, de skal snart anvendes til et, snart til et andet formål. Selv om de også udfører deres gerning godt, skal de ikke des mindre dadles og på grund af den udygtighed, man dadler dem for, sættes til noget andet. For en ubetydelig forseelse, de er kommet til at begå, skal de pålægges hårde straffe. De skal offentligt gøres til skamme, indtil de taber tålmodigheden, og endelig skal de udvises som skadelige for andre. Men lejligheden hertil skal vælges, når de mindst aner det.

8. Når en af vore folk har et sikkert håb om at få et bispedømme eller en anden høj stilling i Kirken, skal han foruden Ordenens sædvanlige løfter tvinges til at aflægge endnu et, nemlig det at han altid kun vil tænke og tale godt om Ordenens forfatning, at han aldrig som skriftefader vil benytte andre end en fra vor Orden, ja oven i købet at han ved ingen som helst lejlighed vil beslutte noget uden først at have hørt Ordenes mening. Fordi kardinal Toletus ikke tog hensyn til dette, har Ordenen ved den pavelige ret fået sat igennem, at for fremtiden vil ingen marran [døbt jøde og maurer i Spanien, der hemmeligt forbliver sin religion tro] som arving af jødisk eller muhamedansk troløshed mere blive tilstedt adgang, når han vægrer sig ved at aflægge et sådant løfte, men at han tværtimod skal udelukkes som en ivrig modstander af Ordenen, hvor berømt han end måtte være.

Kapitel 15

Hvorledes man skal forholde sig over for nonnerne og de fromme kvinder

1. Skriftefædrene og præsterne skal vogte sig vel for at såre nonner eller give dem anledning til fristelse med hensyn til at handle mod deres kald. Derimod skal de snarere vinde priorinderne for sig og sørge for, at de i det mindste kan få lov til at modtage ekstraordinære skriftemål, og at de ved disse kan få lov til at holde foredrag, når de først mærker, at de er genstand for priorindernes velvilje. Thi abbedisserne og navnlig de rige og fornemme kan gøre Ordenen mange slags tjenester såvel selv som gennem deres slægt og venner, så den som følge af sit bekendtskab med de mest fremragende klostre lidt efter lidt kan nå til at blive kendt og skattet i næsten hele staten.

2. På den anden side skal vore fromme kvinder undgå et besøge nonneklostrene, for at de ikke skal finde for stort behag i den derværende levevis, og Ordenen således blive skuffet i sit håb om at komme i besiddelse af alt det gods, de ejer. De skal derimod betros til deres skriftefædres omsorg med hensyn til aflæggelsen af kyskheds- og lydighedsløftet, og det skal påvises dem, at denne levevis står i samklang med, hvad der var skik i Kirkens første dage, idet vedkommende kvinde er at ligne med lyset, der ikke bliver stillet under en skæppe, men glæder medmenneskene og gavner sjælene. Desuden skal de efter de i Evangeliet omtalte enkers eksempel øve gavmildhed af deres jordiske gods over for Kristus igennem hans brødre. Endelig skal man gøre dem opmærksomme på alt, hvad der kan vække deres uvilje mod klosterlivet. Dog skal man kun gøre dem den slags meddelelser under tavsheds segl, for at de ikke tilfældigt skal komme munkene for øre.

Kapitel 16

Om den foragt for rigdom, som man udadtil skal bære til skue

1. For at verdens børn ikke skal tilskrive os alt for stor lyst til rigdom, vil det ofte være heldigt at tilbagevise mindre almisser, der bliver tilbudt som løn for tjenester, Ordenen har vist, skønt det egentlig er vor pligt at modtage selv de mindste gaver af dem, der er os fuldtud hengivne, for at vi ikke skal blive beskyldte for havesyge, når vi modtager store gaver.

Men når man mærker, at der er sandsynlighed for forsoning, skal Ordenen være den første til at få freden i stand, for at man ikke fra anden side skal komme os i forkøbet.

6. Man skal på enhver måde overbevise især den lavere befolkning og stormændene om, at Ordenen i sin tid blev stiftet under et særligt guddommeligt Forsyn i overensstemmelse med abbed Joachims [mystiker fra Calabrien, ca. 1130-1202] profetier, for at den af kættere undertrykte kirke skulle hæve sig til ny glans.

7. Dernæst skal man, når man har vundet stormændenes og biskoppernes velvilje, besætte præstekaldene og kannikeembederne for at tilvejebringe en grundig fornyelse af den oprindelige kirkes gejstlige stand, der i sin tid levede med sine biskopper efter en bestemt regel og stræbte efter fuldkommenhed. Og endelig skal man skaffe sig adgang til abbedierne og prælatembederne, som man i betragtning af munkenes dovenskab og dumhed uden større møje vil kunne sætte sig i besiddelse af, når de tilfældigvis er ledige. Det ville overhovedet være til fordel for Kirken, hvis alle bispedømmer, ja, endog pavestolen var i Ordenens hænder, tilmed når paven blev den jordiske ejer af alt gods. Derfor skal Ordenens magt lidt efter lidt forøges, men med klogskab og i al hemmelighed. Der er ingen tvivl om, at så ville en guldalder oprinde, at man så ville nyde evig og almindelig fred, og at Guds velsignelse som følge deraf ville ledsage Kirken.

8. Men når det nu ikke er at håbe, at man kan nå dette mål, skal man, da der nødvendigvis vil opstå vanskeligheder og forargelse, give den politiske situation en tidssvarende vending: man skal ophidse de fyrster, der står på fortrolig fod med os, til gensidige, skrækkelige krige, for at Ordenen som den, der tjener det almene vel, overalt kan blive kaldt til hjælp, og for at man kan gøre krav på dens tjenester for at tilvejebringe en almindelig forsoning, og Ordenen som løn herfor kan modtage store fordele og kirkelige værdigheder.

9. Kort sagt, Ordenen vil efter at have erhvervet sig fyrsternes indflydelsesrige gunst i alt fald søge at nå så vidt, at de, der ikke elsker den, i det mindste frygter den.